

PLAN S, czyli WPROWADZANIE POLITYKI OTWARTEGO DOSTĘPU DO PUBLIKACJI POWSTAŁYCH W PROJEKTACH BADAWCZYCH

Ewa Adaszyńska

Biblioteka Uniwersytecka

Od 2021 r. wszystkie publikacje naukowe, które są wynikiem badań finansowanych z dotacji publicznych mają być publikowane w modelu otwartym.

Działania zmierzające do transparentnego przedstawiania rezultatów pracy badawczej oraz prowadzenia spójnej polityki w ramach tzw. Otwartej Nauki¹, powinny opierać się na zasadach Planu S, przyjętego przez cOAlition S² we wrześniu 2018 r. Za otwartością nauki przemawiają argumenty przejrzystości badań oraz publicznej własności nauki, szczególnie tej finansowanej ze środków publicznych. Jej celem są bowiem społeczne korzyści oraz dobro wspólne.

Na otwartą naukę, czyli badania prowadzone z wykorzystaniem modeli otwartych, można spojrzeć jak na wizję nowoczesnej nauki, ale też jak na konkretne rozwiązania wprowadzane przez szereg instytucji oraz stowarzyszeń państwowych i europejskich, takich jak Rada Europy, Science Europe³, czy wspierana przez nie cOAlition S (należy do niej Narodowe Centrum Nauki, finansujące badania na poziomie polskim). Otwarty dostęp wspiera Komisja Europejska m.in. w największym w historii Unii Europejskiej programie finansowania badań naukowych i innowacji Horyzont 2020, a także we wspomnianej już inicjatywie Planu S.

Warunkiem zastosowania w nauce modeli otwartych jest **otwarty dostęp**⁴ do publikacji naukowych, a więc dostęp bez ograniczeń finansowych, technicznych lub prawnych. Ta praktyka zapewnia użytkownikom dostęp on-line do informacji naukowych, które są bezpłatne i które można ponownie wykorzystać.

Odnosi się on do dwóch głównych kategorii:

— **recenzowanych publikacji naukowych** - głównie artykułów naukowych publikowanych w czasopiśmie naukowym;

— **danych z badań naukowych** - danych leżących u podstaw publikacji i/lub innych danych, takich, jak np. wyselekcjonowane, ale niepublikowane zbiory danych lub surowe dane.

Dane badawcze to różnorodne materiały gromadzone w ramach prowadzonych badań naukowych (m.in. dane liczbowe, dokumenty tekstowe, kwestionariusze, wyniki ankiet, fotografie, nagrania audio i wideo, zawartość baz danych, oprogramowanie, obserwacje laboratoryjne). Są one definiowane jako:

— zarejestrowane materiały o charakterze faktograficznym, powszechnie uznawane przez społeczność naukową za niezbędne do oceny wyników badań naukowych;

— dane zebrane, zaobserwowane lub wytworzone jako materiał do analizy, w celu uzyskania oryginalnych wyników naukowych;

— wszystko, co zostało wyprodukowane lub wytworzone w ramach prowadzonych badań⁵.

Dane wysokiej jakości są kluczowymi elementami procesu badawczego i często generują wartości znacznie wykraczające poza pierwotny cel. Ich udostępnianie i ponowne wykorzystanie to dobra praktyka, niezbędna do weryfika-

1 Otwarta nauka (ang. Open Science, OS) to ruch, którego celem jest udostępnienie oraz rozpowszechnianie badań naukowych na wszystkich poziomach społeczeństwa badawczego za pośrednictwem sieci współpracy. Obejmuje takie praktyki, jak publikowanie otwartych badań; kampanie na rzecz otwartego dostępu; ułatwianie publikowania i przekazywania wiedzy naukowej. Dostęp: https://en.wikipedia.org/wiki/Open_science, [odczyt: 5 marca 2020].

2 Inicjatywa otwartego publikowania prac naukowych zapoczątkowana przez grupę instytucji finansujących badania naukowe, zrzeszonych w Science Europe.

3 Science Europe, SE to założone w 2011 r. stowarzyszenie reprezentujące ponad 50 organizacji i instytucji publicznych z 27 krajów europejskich finansujących lub prowadzących badania naukowe. Polskę reprezentuje Narodowe Centrum Nauki przyjęte do SE w maju 2012 r. Dostęp: <https://www.scienceeurope.org/>, [odczyt: 5 marca 2020].

4 Otwarty dostęp (ang. Open Access, OA) oznacza wolny, powszechny, trwały oraz natychmiastowy dostęp do cyfrowych form zapisu danych, treści naukowych i edukacyjnych dla każdego użytkownika sieci. „Literatura w otwartym dostępie ma postać cyfrową, jest dostępna online, bezpłatna, a także wolna od większości ograniczeń prawnoautorskich i licencyjnych” - P. Suber, *Otwarty dostęp*, Warszawa: Biblioteka CEON, 2014, s. 16, dostęp: <https://www.ifj.edu.pl/library/open-access/materials/Suber.pdf>, [odczyt: 5 marca 2020].

5 *Prawne aspekty otwierania danych badawczych - poradnik*, oprac. Krzysztof Siewicz, Nikodem Rycko, broszura wyd. w ramach projektu Dziedziny Repozytoria Otwartych Danych Badawczych, Warszawa 2019, s. 5, dostęp: <https://drodb.icm.edu.pl/wp-content/uploads/2020/01/Prawne-aspekty-otwierania-danych-badawczych-%E2%80%93-poradnik.pdf>, [odczyt: 10 marca 2020].

Warunkiem zastosowania w nauce modeli otwartych jest otwarty dostęp do publikacji naukowych, a więc dostęp bez ograniczeń finansowych, technicznych lub prawnych. Ta praktyka zapewnia użytkownikom dostęp on-line do informacji naukowych, które są bezpłatne i które można ponownie wykorzystać.

cji wyników badań, ich maksymalizacji oraz inicjowania i wspierania badań nowych. Dostęp do danych badawczych i dzielenie się nimi są głównymi filarami otwartej nauki wspieranymi przez organizacje członkowskie Science Europe i fundatorów cOAlition S (zachęcają one, aby dane badawcze i inne wyniki badań były jak najbardziej otwarte i tak zamknięte, jak to konieczne).

Dostęp do danych i ich udostępnianie musi się opierać na spójnych zasadach i praktykach, opisanych jako zarządzanie danymi badawczymi (Research Data Management, RDM)⁶ lub plan zarządzania danymi (Data Management Plan, DMP). **Plan zarządzania danymi** to „dokument opisujący, co będzie się działo z danymi w trakcie projektu i po jego zakończeniu. Ma charakter żywego dokumentu, który może i powinien się zmieniać wraz ze zmianami pojawiającymi się w innych obszarach projektu badawczego”⁷.

Dane badawcze muszą być FAIR (akronim słów Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), tzn.:

- **możliwe do znalezienia** (opatrzone wysokiej jakości metadanymi, które są zgodne z przyjętymi standardami dla danej dziedziny lub dyscypliny, w interoperacyjnym formacie pod domeną publiczną CC0, posiadające trwałe identyfikatory cyfrowe, indeksowane w serwisie, który można przeszukiwać);
- **dostępne** (udostępnione w modelu otwartym na jasnych warunkach w określonym miejscu i oprogramowaniu);
- **interoperacyjne** (udostępnione w otwartym oprogramowaniu, które umożliwi przetwarzanie, wymianę, łączenie i powiązanie danych z innymi badaniami, systemów komputerowych lub oprogramowania);
- **możliwe do ponownego wykorzystania** (opatrzone licencją, która pozwoli na ich ponowne wykorzystanie, zawierające informacje o kolejnych etapach przetwarzania)⁸.

Otwartość danych opiera się na dwóch modelach:

- **prawnym**, w którym za kryterium przyjmuje się uprawnienia, jakie przyznawane są odbiorcom treści - **dostęp typu gratis (darmowy)** lub **dostęp typu libre (wolny)**⁹;
- **dystrybucyjnym**, w którym za kryterium przyjmuje się rodzaj wykorzystanej e-infrastruktury oraz mechanizmy jej finansowania - **złota droga** otwartego dostępu lub **zielona droga** otwartego dostępu.

Złota droga otwartego dostępu to publikowanie prac naukowych w czasopiśmie o otwartym dostępie do wszystkich artykułów. Model ten stosuje wiele największych wydawnictw świata, np. Springer, Nature czy Elsevier oraz działające w Polsce wydawnictwo Versita Open Access. **Zielona droga otwartego dostępu** to publikowanie prac naukowych w repozytoriach otwartych, często opartych na samodeponowaniu (self-archiving)¹⁰.

Otwarta nauka to ciągle przejście w sposobie prowadzenia badań i dzielenia się wiedzą¹¹.

We wrześniu 2018 r. liderzy europejskich agencji finansujących badania naukowe, przy wsparciu Komisji Europejskiej oraz Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERC), utworzyli tzw. **cOAlition S**, inicjatywę, której celem jest urzeczywistnienie pełnego otwartego i natychmiastowego dostępu do publikacji naukowych już od 2020 r. Sygnatariuszami były duże krajowe agencje badawcze i fundatorzy z dwunastu krajów europejskich zrzeszonych w Science Europe: z Francji, Holandii, Irlandii, Austrii, Wielkiej Brytanii, Norwegii, Szwecji, Luxemburga, Włoch, Słowenii, Finlandii, a także z Polski, reprezentowanej przez Naro-

9 Gratis - darmowy i otwarty dostęp to rozpowszechnianie utworu lub przedmiotu prawa pokrewnego w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym, a także możliwość nieodpłatnego oraz nieograniczonego technicznie korzystania z nich, zgodnie z właściwymi przepisami o dozwolonym użytku lub innych wyjątkach przewidzianych w przepisach prawa autorskiego.

Libre - wolny i otwarty dostęp to rozpowszechnianie utworu lub przedmiotu prawa pokrewnego w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym wraz z udzieleniem każdemu licencji na nieograniczone, nieodpłatne i niewyłączne korzystanie z nich oraz z ich ewentualnych opracowań. Licencja może zawierać postanowienia nakładające na korzystającego zobowiązanie nienaruszające istoty uprawnienia do nieograniczonego, nieodpłatnego i niewyłącznego korzystania, takie jak obowiązek przekazania odbiorcy informacji o twórcy, przedmiocie licencji oraz o jej postanowieniach, lub obowiązek udostępnienia odbiorcom przedmiotu licencji lub jego opracowania na takiej samej licencji, np. Creative Commons BY, BYSA, 0. Zob. K. Siewicz, *Otwarty dostęp do publikacji naukowych. Kwestie prawne*, Warszawa 2012, s. 14-16, dostęp: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=12>, [odczyt: 5 marca 2020]; *Wdrożenie i promocja otwartego dostępu do treści naukowych i edukacyjnych: praktyki światowe a specyfika polska*, zespół ICM pod kier. M. Niezgódki, Warszawa 2011, s. 264-265, dostęp: https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/1545/20120208_EKSPERTYZA_OA_ICM.pdf?sequence=1, [odczyt: 5 marca 2020].

10 Zob. P. Suber, op. cit. s. 18; *Wolne licencje w nauce: instrukcja*, oprac. zbiorowe przygotowane w ramach booksprintu Biblioteki Otwartej Nauki 14/06/2013, s. 19-20, dostęp: https://nauka.uj.edu.pl/documents/74541952/88506472/Wolne+licencje+w+nauce_Instrukcja.pdf/6f58832a-9eae-4297-9355-1335f9524988, [odczyt: 5 marca 2020].

11 Hasło ze strony Otwartej Nauki, dostęp: <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm> [odczyt: 5 marca 2020].

6 Science Europe wydało dwie publikacje: „Praktyczny przewodnik po międzynarodowym dostosowaniu zarządzania danymi badawczymi” oraz „Ramy polityki zarządzania danymi badawczymi specyficznymi dla dyscypliny”, mają one ułatwić zastosowanie zasad RDM w różnych organizacjach, dostęp: <https://www.scienceeurope.org/our-priorities/research-data/?fromnext=1419>, [odczyt: 5 marca 2020].

7 *Selekcja i przygotowanie danych badawczych do udostępniania*, oprac. Wojciech Fenrich, broszura wyd. w ramach projektu Dziedziny Otwartej Nauki, Warszawa 2019, s. 6, dostęp: <https://drodb.icm.edu.pl/wp-content/uploads/2019/10/Selekcja-i-przygotowanie-danych-badawczych-do-udost%25C4%99pnienia.pdf>, [odczyt 5 marca 2020].

8 Tamże, s. 5, 11-18.

dowe Centrum Nauki (NCN)¹². To one odpowiedzialne są za wdrożenie Planu S w ramach swoich jurysdykcji.

Priorytety działań cOAlition S zawarte są w dokumencie zwanym **Planem S**, który ma na celu przyspieszenie przejścia do naukowego systemu wydawniczego. Fundatorzy, a jednocześnie członkowie cOAlition S uzgodnili, że wraz z Komisją Europejską i ERC wdrożą Plan S zapraszając do udziału publiczne i prywatne podmioty finansujące badania z całego świata. Plan S stanowi rozwinięcie Amsterdam Call for Action on Open Science¹³, dokumentu przyjętego przez Radę ds. Konkurencyjności UE w dniu 27 maja 2016 r., a postulaty Planu S są już w znacznej mierze realizowane w programie ramowym badań i innowacji Horyzont 2020.

Główną zasadą Planu S jest zapis, który mówi, że „Wszystkie publikacje naukowe dotyczące wyników badań finansowanych z dotacji publicznych lub prywatnych udzielanych przez krajowe, regionalne i międzynarodowe rady badawcze i instytucje finansujące muszą być publikowane w czasopiśmie o otwartym dostępie, na platformach otwartego dostępu lub natychmiast dostępne za pośrednictwem repozytoriów Open Access bez embarga czasowego”¹⁴. Koalicja dąży do pełnego i natychmiastowego otwartego dostępu do publikacji zawierających wyniki badań, które są efektem realizacji projektów badawczych ze środków publicznych oraz prywatnych.

Europejskie agencje narodowe, które wspierają badania, w tym polski NCN będą stawiały realizatorom projektów badawczych wymóg publikowania w otwartym modelu, zarówno publikacji, rezultatów badań, danych badawczych, jak również innych materiałów powstałych w ramach grantu. Pozwala to na ponowne wykorzystanie treści w dowolnym celu, także komercyjnym. Udostępnianie musi się opierać na planach zarządzania danymi (DMP), który zgodnie z zasadami FAIR powinien opisywać, jakie działania zostaną podjęte, aby wytworzone w ramach projektu dane były łatwe do odnalezienia, dostępne i możliwe do ponownego wykorzystania oraz powiązania z innymi danymi¹⁵.

W Planie S zasadzie głównej towarzyszy dziesięć reguł dodatkowych¹⁶:

1. Autorzy lub ich instytucje zachowują prawa autorskie do publikacji, które muszą być publikowane na otwartych licencjach, np. zalecanej licencji Creative Commons¹⁷: CC BY - uznanie autorstwa lub CC BY-SA - uznanie autorstwa i na tych samych warunkach, CC0 - jak w domenie publicznej.

2. Członkowie koalicji opracują solidne kryteria i wymagania jakościowe dla czasopism, platform oraz repozytoriów Open Access;
3. Fundatorzy będą zachęcać do tworzenia czasopism i repozytoriów OA o wysokiej jakości, jeżeli jeszcze nie istnieją; w razie potrzeby zapewnią wsparcie dla infrastruktury OA;
4. Opłaty za publikacje OA pokrywają w stosownych przypadkach fundatorzy lub instytucje badawcze, a nie indywidualni badacze;
5. Fundatorzy wspierają różnorodność modeli biznesowych dla czasopism i platform OA, ale opartych na przejrzystych kryteriach. Jeżeli stosowane są opłaty za publikacje, muszą one być współmierne do świadczonych usług, przejrzyste i ograniczone, ich finansowanie ustanie 31 grudnia 2024 r.;
6. Uniwersytety, organizacje badawcze i biblioteki powinny stosować swoje praktyki, polityki i strategie zapewniające przejrzystość.
7. Opisane zasady stosowane są do wszystkich rodzajów publikacji naukowych, ale otwarty dostęp do monografii i rozdziałów książek będzie dłuższy i wymaga osobnego procesu; wytyczne opracowane zostaną do 31 grudnia 2021 r.;
8. Fundatorzy nie popierają „hybrydowego” modelu publikacji, mogą jednak udzielać finansowego wsparcia, pod warunkiem, że jest to droga przejściowa;
9. Fundatorzy powinni monitorować działania beneficjentów i karać ich jeżeli nie przestrzegają przepisów;
10. Fundatorzy podejmując decyzje o finansowaniu badań oceniają wartość pracy, a nie wydawcę, czasopismo (jego wskaźniki) lub kanał publikacji (i jego wpływy)¹⁸.

Publikacje finansowane z grantów przyznawanych przez członków Koalicji Planu S **muszą być dostępne w czasopiśmie lub na platformach**, według wytycznych dla poszczególnych dziedzin lub dyscyplin naukowych, gwarantujących rzetelny proces recenzowania, zgodny ze standardami etycznymi Komitetu Etyki Publikacji COPE¹⁹ oraz warunkami wolnych licencji, np. Creative Commons (wymagana licencja to CC BY uznanie autorstwa lub inna ustalona przez darczyńcę). Muszą być oznaczone DOI²⁰ oraz zarejestrowane w katalogu czasopism o otwartym dostępie DOAJ²¹. Wy-

12 Zob. Strona cOAlition S, dostęp: <https://www.coalition-s.org/> [odczyt: 5 marca 2020].

13 Amsterdamskie wezwanie do działania na rzecz otwartej nauki. Żywy dokument odzwierciedlający ewolucję otwartej nauki, oparty na opiniach ekspertów i interesariuszy konferencji „Otwarta Nauka - od wizji do działania”, dostęp: <https://www.government.nl/documents/reports/2016/04/04/amsterdam-call-for-action-on-open-science> [odczyt: 5 marca 2020].

14 Plan S, dostęp: <https://www.coalition-s.org/addendum-to-the-coalition-s-guidance-on-the-implementation-of-plan-s/principles-and-implementation/> [odczyt: 6 marca 2020].

15 *Selekcja i przygotowanie danych*, op. cit., s.9.

16 Plan S, strona internetowa, op. cit.

17 Creative Commons (CC) - zestaw wzorców umów licencyjnych, dostęp: <https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/> [odczyt: 5 marca 2020]; *Wolne licencje w nauce*, op. cit.

18 Badania należy oceniać na podstawie ich własnych zalet, a nie miejsca, w którym są publikowane, co jest zgodne z Deklaracją San Francisco w sprawie oceny badań DORA (San Francisco Declaration on Research Assessment). Członkowie cOAlition S zastosują te zasady w swoich politykach do stycznia 2021 r. (akceptuje je NCN).

19 COPE (Committee on Publication Ethics) - jego celem jest promowanie uczciwości w badaniach naukowych i publikacjach zgodnie z zasadami dobrych praktyk opracowanych dla redaktorów i wydawców. Dostęp: <https://publicationethics.org/>, [odczyt: 9 marca 2020].

20 DOI (Digital Object Identifier) - numer identyfikacyjny dokumentów cyfrowych, który zapewnia do nich trwały dostęp w Internecie, niezależnie od wiodącego do nich adresu URL. Przyznawany od 1998 r. przez International DOI Foundation, a obecnie za pośrednictwem 10 agencji rejestrujących, m.in. Crossref.

21 DOAJ (Directory of Open Access Journals) - Międzynarodowa baza realizująca sprawdzone praktyki wydawnicze utworzona przez Lund University w Szwecji, przejęta przez Infrastructure Services for Open Access. Zawiera spis 12 tys. międzynarodowych,

mogiem stawianym czasopismom i platformom jest deponowanie treści w odpowiednim systemie służącym długotrwałej archiwizacji, takim, jak np. CLOCKSS²² czy Portico.

Do celów Planu S, wybrane zostały otwarte platformy, takie jak np. Wellcome Open Research lub Gates Open Research²³ do umieszczania tam oryginalnych publikacji z wynikami badań. Dane badawcze deponować można także w repozytoriach ogólnego przeznaczenia, takich jak Zenodo czy Figshare lub repozytoriach dziedzinowych. Nie należy wybierać platform, które służą jedynie do agregowania lub ponownego publikowania treści umieszczonych w innym miejscu.

W okresie przejściowym akceptowane jest publikowanie w otwartym dostępie w czasopismach opartych na subskrypcji (np. czasopismach hybrydowych z programu pilotażowego Elsevier lub Springer Open Choice), chociaż Plan S nie wspiera hybrydowego dostępu, poza opłatami, które są częścią ustaleń transformacyjnych.

Publikacje, które nie zostaną udostępnione w otwartych czasopismach lub na otwartych platformach, muszą natychmiast po publikacji, czyli bez żadnego embarga, zostać umieszczone w repozytoriach zarejestrowanych w OpenDOAR²⁴, zgodnie z wytycznymi OpenAIRE²⁵, na wolnych licencjach, np. CC 0, CC BY, CC BY-SA, w wersji po recenzji. Możliwości archiwizacji w repozytorium określa

polityka wydawcy - dostępna w SherpaRomeo²⁶. Plan S zaleca stosowanie identyfikatorów ORCID²⁷ dla wszystkich uczestników procesu publikacji.

Poparcia dla wprowadzenia polityki otwartego dostępu do publikacji będących efektem realizacji projektów badawczych, finansowanych w całości lub w części ze źródeł Narodowego Centrum Nauki (członka cOAlicji S), udzieliła Rada NCN na wniosek jej dyrektora w lutym 2020 r. Obowiązek otwartego dostępu do wyników badań dotyczyć będzie projektów zakwalifikowanych do finansowania w konkursach ogłoszonych 15 czerwca br. z warunkiem otwartego dostępu w 2021 r.

Planując wystąpienie o finansowanie badań ze środków NCN lub zagranicznej instytucji wchodzącej w skład koalicji, należy przyjąć, że rezultatów badań nie będzie można opublikować np. w czasopiśmie, którego wydawca wymaga przeniesienia praw autorskich i nie dopuszcza równoległej publikacji w otwartym dostępie. Plan S nie zakłada bezwzględnego obowiązku publikowania danych badawczych w otwartym dostępie, ale do tego zachęca (część instytucji finansujących wymóg ten przyjęła już we własnych regulacjach). W każdym przypadku należy sprawdzić, jakie informacje trzeba będzie udostępnić i w jaki sposób. Termin realizacji Planu S jest różny dla organizacji członkowskich, ale zakłada otwartość od 2021 r., natomiast przegląd przewidziany jest w 2024 r.

Plan S jest wsparciem dla globalnej inicjatywy Open Access 2020, wspólnej wizji światowych społeczności akademickich, stowarzyszeń naukowych i organizacji finansujących badania. Jej celem jest przyspieszenie przejścia do otwartego dostępu poprzez strategię systematycznego wycofywania wsparcia finansowego dla płatnych systemów wydawniczych i wykorzystania tych środków do poparcia publikacji otwartego dostępu.

recenzowanych czasopism ze 128 krajów, do których dostęp jest darmowy. Zawiera linki do głównych stron czasopism, abstrakty lub pełne teksty artykułów. Dostęp: <https://doaj.org/>, [odczyt: 5 marca].

22 Controlled LOCKSS - inicjatywa, której celem jest tworzenie bezpiecznego środowiska do przechowywania publikacji naukowych na wypadek ryzyka utraty dostępu do zasobu z powodu zagrożeń technologicznych, ekologicznych, ekonomicznych lub politycznych.

23 Umożliwiają publikowanie badań na otwartych licencjach oraz ich ponowne użycie, zawierają cytowania, dostęp: <https://wellcomeopenresearch.org/>, <https://gatesopenresearch.org/>, [odczyt: 10 marca 2020].

24 OpenDOAR - globalny katalog repozytoriów otwartego dostępu i ich polityk, prowadzony przez University of Nottingham według usług SHERPA/RoMEA we współpracy z Lund University. Umożliwia identyfikację, przeglądanie i wyszukiwanie repozytoriów na podstawie szeregu funkcji, takich jak lokalizacja, oprogramowanie lub rodzaj przechowywanych materiałów. Dostęp: <https://v2.sherpa.ac.uk/opensoar/>, [odczyt: 10 marca 2020]. Open DOAR oraz brytyjski rejestr repozytoriów otwartego dostępu ROAR są uważane za dwa wiodące katalogi OA na całym świecie.

25 OpenAIRE - organizacja rozwijająca europejską strukturę otwartej nauki. Dostęp: <https://www.openaire.eu/>

26 Sherpa/RoMEO serwis rejestrujący polityki wydawców w zakresie praw autorskich i samodzielnej archiwizacji w repozytoriach, przechowuje informacje o wzorach umów wydawniczych.

27 ORCID (Open Researcher and Contributor ID) - unikatowy identyfikator badaczy stosowany w komunikacji naukowej.